వనితాలోకం:

"వరుడు - కావలెను"

గొల్లపూడి కేశవరావు

ఆ రోజు దినపత్రిక తన దక్షిణహస్తంలో ఎగిరి పడుతూవుండగా తలుపు తీసి నన్ను లోపలికి ఆహ్వానించింది కమల.. కోటుతీసి వంకెన తగిలించి ఆ పైన వాలు కుర్చీలో వాలిపోయి బూట్లు విప్పుకుంటూ వుండగా కమల అన్నది—

"విశేషాలు యేమిటో చెప్పుకోండి... చూతాము" అని. కమలవంక ఆశ్చర్యంగా చూశాను. సామాన్యవిషయాలను గురించి కమల ఎప్పుడూ అంతగా పట్టించుకోదు. ఆమెగారి మనస్సునూ, వుత్సాహాన్నీ కైవసం చేసుకున్న అంతటి అపురూపమైన సమాచారం ఆ రోజు పేపర్లో ఎక్కడా నాకు తగలలేదు. ప్రశ్న అంటూ వకటి పుట్టించిరువాత ప్రత్యుత్తరం చెప్పటం బుధజన సమ్మతం కాబట్టి వెంటనే అన్నాను.

"ఆఁ యేమున్నాయీ... రంగాగారిపై రాజాగారి విజయమూ, డ్రోబనీపై కృష్ణన్ గెలుపూ...మరేమీ—"

"అవికావులెండి...మీకు యెప్పుడూ స్పోర్ట్సు గొడవే" అన్నది కమల నవ్వుతూ.

"ఆఁ ఏమన్నావూ రాజాగారి విజయమూ స్పోర్టేనంటావా..." అన్నాను కుస్సందు వెదికి.

"కాక...అది ఎంత స్పోర్టివ్‌గా వుందో గ్రహించారా" అన్నది కమల నిస్సంకోచంగా.

"ఆ సంగతి యిప్పుడు దేనికిలే...యింతకీ నీకు నచ్చిన వార్త చెప్పావే కావూ..." అన్నాను వెనుకటి విషయం గుర్తుకు తెస్తూ.

"నేను చెప్తే మీకు కోపంవస్తుంది. ఆ తరవాత పెద్దా పిన్నా తారతమ్యం లేకుండా అపహాస్యమూ అని కేకలేస్తారు. నాకెందుకు బాబూ మీరే చూసుకోండి" అంటూనే పత్రిక రెండో పేజీ తెరిచి చేతికి యిచ్చింది కమల. ఆతరువాత అన్నది—

"అదుగో 'వరుడు కావలెనూ' అని వున్న ప్రకటన చదువుకోండి" అని నవ్వుతూ. ప్రకటన చూసి విస్తుపోయాను. సర్వసర్వత్రా యిటువంటి ప్రకటనలకింద పంపినవారి చిరునామా వుండదు. అంతే కాక వుత్తరప్రత్యుత్తరాలు అతిగోప్యంగా వుంచుతామనే ఒక అంశం ఆ ప్రకటనలో ఒక ముఖ్యభాగమయివుంటుంది సర్వసాధారణంగా. అందుకు భిన్నంగా యీ ప్రకటనకింద పంపినవారి పేరు వున్నది. అంతకు మించి వింతకలిగించే సంగతి యేమిటంటే ఆ పేరు మా బెజవాడ బాబాయిది!

"ఏమిటి బాబాయే ఈ ప్రకటన చేశాడా కమలా" అన్నాను నేను ఆశ్చర్యపోతూ.

"అద్దమూ మొహమూ రెండూ వున్నాయి. మధ్య నా వివరణలో పనేముంది" అన్నది కమల నవ్వు దాచుకుంటూ.

కామేశ్వరి కాలేజీలో చదువుతూవుంది.

అందుకు కారణం కట్నం వుండదని మా బాబాయికి ఒక అపోహ వుండటం మాత్రమే.

"చదువుకున్న పిల్లగదా...కట్నం అవీ లేకుండా" అన్నాను నేను అర్థోక్తిలో.

అందుకు కమల ఎంతమాత్రం వప్పుకోలేదు.

"మీ కామేశ్వరికి వరుడు చదువుకున్నవాడే అవాలిగదా" అన్నది కమల.

"అందుకు సందేహమా" అన్నాను.

"అతనూ యే బి.ఏ. వో ఎమ్.ఏ. వో పాసయి వుండాలి. అహఁ...చదువుకున్న పిల్లను తీసుకుపోయి కాళిదాసుకు కట్టబెట్టం కదా" అన్నది కమల.

అయితే వక్కమాట......పెళ్ళి అయే వరకూ కాళిదాసు వుత్త మూర్ఖుడని కమల ఏదో పుస్తకంలో చదివింది.

"అవును...ఆ మాటా నిజమే."

"ఇక నేం......చినమావగారు పప్పులో కాలు వేశారు. పదివేలన్నా క్షేత్రపుచ్చుకం చేసే కాని కామేశ్వరిని కన్యాదానం చెయ్యటం అవదు" అన్నది కమల తీరిగ్గా నవ్వి.

"ఏమీ...ఎందుచేత" అని అడిగాను.

"మావగారు అమాయకులు. చదువుకున్న కామేశ్వరికి చవకగా మొగుడు దొరుకుతాడనే మురిసిపోతున్నారుగాని చదివినవరుడు తన విద్యకైన విత్తమంతా అత్తగారిసొత్తుతో పూడ్చుకోవచ్చుననే ధీమాతో వుంటాడనే విషయం ఆయనకి తెలియదనుకుంటాను"

"అయితే చదువుకున్న వాళ్లంతా కట్నాల కోసమే చదువుతున్నారంటావా...వాళ్లకి ఆదర్శాలు వున్నాయనీ..."

కమల నన్ను మాట్లాడనివ్వకుండానే అన్నది - "చూడండి మీరు ప్లీడరీ చేస్తూనే వున్నారాయెను. ఆదర్శానికీ అవకాశానికీ తేడా తెలుసుకోగలరుగదా."

కమల యీవిధంగా చెప్పటం నాకు ఓ ఘాత కలిగించింది. చొక్కా కాలరు సరిచేసుకుంటూ కొంచెం కోపంతో అన్నాను.

"నా ప్లీడరీతో పనేముందీ ... అడిగిన ప్రశ్నకి అవునూ, కాదూ అని సమాధానం చెప్పేదానికి, యీ ఆదర్శాల గొడవ ఎందుకు"

"బోనులో ఎక్కి కటకటాలమధ్య యిరుక్కున్న వాళ్లయితే అవిధంగా చిలకపలుకులు పలుకుతారు. నాకేమీ -"

"అవును వనవిహంగానివి" అన్నాను నేను. కమల నవ్వింది పున్నమనాటి వెన్నెలలా.

ఆతరువాత అన్నది -

"చూడండి. ఈకాలం యువకులు

(30 వ పేజీ చూడండి)

సమకూర్చి పెట్టవలెనని ప్రభుత్వము మహిళలనే నియోగించటము. ఈ గురుతరబాధ్యతను స్త్రీలు చక్కగా నిర్వహించగలరని ప్రభుత్వము ఆశిస్తున్నది.

రెండవపంచవర్ష ప్రణాళికలో అరవైలక్షల మందికి అదనంగా ఉద్యోగాలు కల్పించటానికి, ప్రజల జీవనప్రమాణాన్ని పెంపొందించటానికి కృషి జరుగుతుంది. ఈ ప్రణాళికకు 5600 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు కాగలవని అంచనా వేయబడ్డది. మొదటి ప్రణాళికాకాలములో పొదుపు మొత్తాలద్వారా 245 కోట్ల రూపాయలు రాగలవని ఆశించటము జరిగింది. రెండవ ప్రణాళికాకాలములో 400 కోట్లవరకూ పొదుపు మొత్తాల వల్ల వసూలు కావలెనని నిర్ణయించటానికి వీలున్నదని ప్రభుత్వము విశ్వసిస్తున్నది.

స్త్రీలు తలచుకొంటే ఇది ఏమంత ఘనకార్యము కాదు. స్వదేశముకొరకు ఎవరికి చేతనయిన త్యాగము వారు చేయుటము కర్తవ్యముగా భావించుకోవాలి. ధనరూపములో కొందరు త్యాగము చేయగలిగితే కొందరు శ్రమరూపములో చేయగలుగుతారు. పత్రం పుష్పం ఫలంతోయం యథాశక్తి!

ఈ మహాయజ్ఞములో కవులు, గాయకులు, రచయితలు, చిత్రకారులు, శిల్పులు, నటులు, ఉద్యోగులు, గృహిణులు, పిల్లలు జాతి మత వివక్షతలేకుండా, తమ శక్తి సామర్థ్యాలవిశేషముతో పాల్గొని దీనిని విజయవంతము చేయగలరని ఆశిద్దాము.

★

చదువుకోవటం కట్నంకోసమని నేను అనటంలేదు. వారి ఆదర్శం వెయ్యిసిక్కా నాణాలబత్తెంమీద ఏ హుజూరు వారి దర్బారులోనో దివాన్గిరీ చెలాయించటం కావచ్చు. కల్చరల్ మిషన్ పనిమీద కాన్స్టాంటినోపిలో, నేపిల్సో పోవటం అవవచ్చు. అయితే కోరి పిల్లనిస్తామూ అని వచ్చిన కాబోయేమామగారిముందు విశ్వవిద్యాలయంవారిచ్చిన పత్రాలు కుప్పలుతిప్పలుగా పడేసినా విలువ యిదీ...యిహ మీ తిప్పలు మీరుపడండీ అని యీ అవకాశం అంది పుచ్చుకొని తనకు తనే ధరకట్టుకోవటం యీ రోజుల్లో అన్నిచోట్లా జరుగుతూనే వుంది."

"అవును యిందులో తప్పేముందీ. తన యింతధనమూ ధారపోసి చదివిన చదువూ, అందువల్ల తన పొందే గౌరవమూ ధనమూ తన నిమిత్తమేనంటావా—కాక కట్టుకున్న భార్యా, కలిగేసంతతికొరకూనంటావా? తనకు ఆ మాత్రం పాత్రత వుందని భావించటంలో అసహజం యేవుందీ!" అన్నాను నేను.

"ఓహోహో...యిది వినటానికైతే సొంపుగానే వున్నది. అతను చదువు పరార్థం అంటారు. అవునా...సరే వప్పుకుంటాను. అతనికి తగ్గ పాత్రతవుందన్నారు. అందుకూ సమ్మతించాను. కాని యీ స్వార్థరహితుడు తనపాత్రతకి తగ్గ ధనానికి అమ్ముడుపోవటం కేవలం అపాత్రుడి లక్షణం కాదా?" అని అడిగింది కమల.

"కట్నాల మాటా...నిజమే అది చాలా తప్పే" వప్పుకోక తప్పలేదు నాకు. అయితే కమల అందుకు ఆమోదించి వూరుకుంటే రమ్యంగా వుండేది. ఆమె మాటలనే అమ్ముల పొదినుంచి వొకవాడి తూపు నామీదే పడింది.

"ఆమాట యీనాటికైనా మీ నోట విన్నాను. మీరు పుచ్చుకున్న ఆరువేల మాటా అట్టేపెట్టి అలకపాన్పు మీద రోలెక్సు యివ్వలేదని ఎందుకు అంత గొడవ చేశారూ!" అని గతజలసేతుబంధనం చేసింది కమల.

ఈ పరిస్థితుల్లో నాకు విపరీతమైన వుక్రోషం కలగటంలో ఆశ్చర్యమేవుందీ. ఈ అప్రస్తుత ప్రశంసాలంకారంవల్ల ప్రతి పురుషుడూ తన అవసరంతీరిన తరువాతగాని సంస్కర్త అవలేడని కమల భావన కావచ్చు. వాస్తవానికి అంతులో కొంత సత్యం వుండవచ్చు. ఇది పూర్తిగా నా వ్యక్తిత్వాన్ని అపహసించే ములుకులాంటి పలుకు. నిజానికి వొకనాడు నేను నా అంతరాత్మకి ద్రోహం చేసివుండవచ్చు. అందుకు నేను తరువాత నామనస్సులో ఎంతో బాధపడి ఆ సంతాపంవల్ల తృప్తిపడివున్నాను. అయినా కాకపోయినా నువ్వుచేసింది తప్పే అయినా నీవు తప్పు చేశావని ప్రతివాడూ తడవ తడవకీ నీకు జ్ఞాపకం చెయ్యవలసిన అవసరం ఎంత మాత్రమూలేదు. తద్వారా అతడు నిన్ను నీచంగా చూడటమేకాక నువ్వు నీచుడవని నీకు గుర్తు చెయ్యటమే అవుతుంది. ఆత్మాభిమానం వున్న వాడెవ్వడూ దీన్ని హర్షించలేడు సరిగదా, ఆ సమయంలో అవతల వాడిమీద యిదివరలో నీకు వున్న గౌరవమూ అభిమానమూ ఒక్కసారిగా తరిగిపోవటం జరగవచ్చు.

"ఇదే మరి వకరివిషయంలో అయితే చేసినతప్పుకు మనస్ఫూర్తిగా క్షమాపణ చెప్పుకునేవాడిని. కాని యీ గోళ్లాడకొట్టి పుచ్చుకోవటం...యితరుల్ని దోచుకుతినే ఓ సబురిజిష్ట్రారుగారిదగ్గిర్నుంచి. అందుకు నేను యేనాడూ విచారపడను. ఇను మిక్కిలి ఆనందిస్తాను కూడాను." అన్నాను నాలో వున్న యీర్ష్య మాటలలో వదిలేస్తూ.

వేటగాడి తాలూకు విషయుక్తమైన బాణం రెక్కలమాటున గుచ్చుకున్న ఆడపావురంలా కమల నావంక చూసి అన్నది.

"అనవసరంగా మిమ్మల్ని బాధపెట్టాను...నేను అల్లా అనివుండవలసిందికాదు. కాని నావుద్దేశం అదికాదు..." అని ఆగింది కమల నావంక బాధగా చూస్తూ.

నిక్షేపమైన యీ క్షమాపణవల్ల నా కోపం పాదరసంలా జారిపోయింది.

"నన్ను అంటేమట్టుకు నాలుగూ దులుపుతాను. ఇంకెవ్వరినన్నా అను రవ్వంత కూడా చింతించను" అన్నాను నవ్వుతూ.

"అసలు చదువుకున్నవాళ్ళ అందరి మాటలూ యిల్లాగే వుంటున్నాయి. అందుకు వాళ్లు ఏవి జవాబు చెప్తారో వినాలని కోరికగా వుంది... పోనీ మరేమంటారో చెప్పండి."

"కమలా...నన్నో ఫూల్ నిచేసి ఆడిద్దామని నీ వుద్దేశం అనవచ్చు. కాని యీ ఎత్తులు మనదగ్గిర సాగవు." అన్నాను పటాటోపంతో. కమల సిగ్గుపడింది...

"అదికాదు నా వుద్దేశం. అందరూ మీలాగే చేశారనీ అందుకు యిది సూత్రప్రాయంగానూ వుదాహరణంగానూ తీసుకోవటం నాకు సమ్మతంకాదు. కేవలం తెలుసుకోవాలీ అని అడుగుతున్నాను." అన్నది కమల చిన్నగా నవ్వి.

అయితే యీ సమయంలో కమలని పూర్తిగా మోసం చేయటానికే నిశ్చయించుకున్నాను. కమలకు నేను జవాబుగా చెప్పిన విషయం కేవలం అసత్యం కాదు గాని, అది పూర్తిగా సత్యంమాత్రం కాదు.

"కమలా! నీ అందచందాలూ తెలివితేటలూ చూసిన్నూ, మీ నాన్నగారు యిచ్చే కట్నానికి మోజుపడిన్నూ నిన్ను వలచి చేసుకున్నానని నీవు అనుకుంటే అది కేవలం పొరపాటే అవుతుంది. నాకు

నిగనిగలాడు దీర్ఘకుంతలాలకు

కేశవర్ధని

తలలోని చుండును పోగొట్టండి.

కురుపులను, దురదను మాన్పండి. వెంట్రుకలు రాలటం ఆపండి. అకాలంలో వెంట్రుకలు యెందుకు నెరియాలి? నెరియటం ఆలస్యం కానివ్వండి.

కేశవర్ధనితో కేశాలకు క్రొత్త కళ చేకూర్చండి.

కేశ శుభ్రతకు, సువాసనకు షాంపూ వాడండి.

కేశవర్ధని అ. 14; షాంపూ అ. 14, పోస్టేజి అదనం. అన్నిచోట్లా లభించును.

కేశవర్ధని ప్రాడక్ట్సు, కోయంబత్తూరు.

నేషనల్ సేల్సు & సర్వీసెస్ (సదరన్) లిమిటెడ్. బకింగ్‌హాంపేట, బెజవాడ. NO 4.

స్వతహాగా సంపాదించుకోగలననే ధైర్యం కలిగేదాకా పెళ్ళి చేసుకోగూడదని అనుకున్నాను. అంతే ఎన్ని సంబంధాలు వచ్చినా నచ్చలేదని వీటో వుపయోగించాను. కొద్ది రోజుల్లోనే మా నాన్నగారికి అనుమానం కలిగింది. ఆడపిల్లల పెళ్లి తండ్రికి భారం కావచ్చు. అదే తీరుగా పిల్లవాడి పెళ్లి కూడా తండ్రికి బాధ్యత అని నీకు తెలుసు కదా. అయితే బాధ్యతలో కూడా కొంత భారం వుంటుందనుకుంటాను అందుకనే మా నాన్నగారు—" "ఆ బరువు దింపుకోవాలీ అని చూశారు అవునా" అన్నది కమల పరీక్షగా నావంక చూస్తూ.

"అవును. ఆ రోజు నిన్ను చూడటానికి వచ్చింది నీకు గుర్తు వుందనుకుంటాను.

అసలు వాస్తవానికి ఆరోజు నేను గడ్డం చేసుకోలేదు. రోజూ రెండు పూటలా స్నానం చేసేవాడిని ఆరోజు సాయంత్రం స్నానం మానుకున్నాను. చివరికి క్రాపు దువ్వుకోకుండా దుబ్బలా వుంచుకొని వస్తావుంటే చివరికి అలంకారాలంటే గిట్టని మా నాయనమ్మ కూడా "ఏమి వేషంరా... అది" అంది. ఆవిడగారే అసహ్యించుకున్న యీ రూపుకు ఆ వధువు అసహ్యించుకుని వరుడు నచ్చలేదని అనకపోతుందా అని నా వూహ—"

"అవును తొలిచూపులోనే అనుకున్నాను మీరు భావుకులని"

ఈ మాటలు పూర్తిచేసి కమల కలకలా నవ్వింది సెలయేరులాగా.

"కావచ్చు ఆ అనుకోవటమూ నీ నవ్వూ కొంప ముంచాయి కొసకి. ఆదర్శానికి తిలోదకాలు యిమ్మని మనస్సు కోరినా క్షణం యోచించి "నాకు నచ్చలేదు" అన్నాను మా నాన్నతో—"

కమల వుత్సాహంతో నావంక చూసింది. ఆమె దృష్టిలో యీ కథ యీ సమయంలోనే రక్తికట్టుతోంది గావల్ను.

"మా నాన్నగారు చాలా బాధపడ్డారు. నీకు నచ్చే పిల్ల యిహ దొరకదూ అన్నారు. ఆతరువాత ఆయన సరిగ్గా భోజనం చెయ్యటం తగ్గించుకున్నారు. ఎప్పుడూ ముగతగా పడుకుని వుండేవారు. ఆయన్ను చూస్తూవుంటేనూ, నీ రూపు మనస్సులో మెదులుతూవుంటేనూ నేను పొరపాటే చేశానేమో అని బాధపడ్డాను. చివరికి లొంగక తప్పలేదు. అప్పటికి నాకు వక్క ఆశమాత్రం వుంది. నువ్వు అంగీకరించవనీ.. మీ నాన్నగారు కోరిన కట్నం యివ్వలేరేమోననీను...చివరికి ఆ రెండూ జరగలేదు"

"ఆతరవాత వృత్తాంతము సాంతమూ మా కామయ్యా ముఖతః విన్నానులెండి. మా నాన్నగారు నాలుగు వేలకి మించి దమ్మిడీ కాల్చనన్నారు. మావగారు ఎనిమిది వేల నుంచి పైసా తగ్గనన్నారు" అన్నది కమల.

"మరి నువ్వూ కొద్దో గొప్పో చదువుకున్నావు గదా - కట్నం యిచ్చే పెళ్ళి నాకు వద్దని చెప్పలేకపోయావా?" అని అడిగాను కమల ఏమంటుందో విందామని.

"మా అమ్మతో మాటవరసకి అన్నాను గాని - కాని ... అంతగట్టిగా అనలేకపోయాను" అన్నది కమల సిగ్గు నభినయిస్తూ.

అవుగాక...ఉన్నతాదర్శాలు అందరికీ వుంటవి. అయితేనేమి కొన్ని సమయాల్లో లోపలిస్వార్థమో మనసులోని దౌర్బల్యమో మనం మన ఆదర్శాలని అనుసరించనీకుండా అడ్డు తగులుతాయి. మనకు చదువు సంస్కారం తప్పకుండా యిస్తుంది. కాని మనలోని యీ మానసిక దౌర్బల్యాన్ని, మనకు ప్రియమైనదానికి లొంగిపోయే చిత్తచాంచల్యాన్ని ఎదురించడానికి చదువు యిచ్చే సంస్కారం చాలదనుకుంటాను. ఆ మనో ధైర్యం అలవరుచుకోవటం ఎంతైనా అవసరం. అప్పుడుగాని ఆదర్శాలకి విలువ అబ్బదు. ఇంతెందుకు ... యీరోజున మా దాంపత్యజీవితం సాఫీగా సాగిపోతున్న మాట యధార్థమే. అయితేనేమి మా ఆదర్శాలు చెల్లని రూపాయ నాణెంలా తళతళా మెరుస్తూకూడా చెలామణీకాకుండాపోయాయని బాధపడుతున్నాము.

"అవునా కమలా ... ఆదర్శాలకు వాస్తవిక జగత్తులో విలువ యింతమాత్రమని గ్రహించాము. ఈకాలపు యువకులందరూ వక్తృత్వపోటీలలో బల్లగుద్ది కట్నాలూ వగైరాలు పనికిరావని గొంతుచెడేదాకా వుపన్యాసాలు దంచేస్తున్నారు. మరి ఆ చరణాలో వచ్చేసరికి ఎందువల్ల వెనకబడుతున్నారు?"

"ఎందుకూ అందుకు జవాబుగా మా వూళ్ళో శివయ్యగారి కొడుకును చూడరాదూ...ఏమిచేశాడోనూ ..." అన్నది కమల.

ఆ విషయం సవిస్తరంగా చెప్పమన్నట్లుగా చూశాను కమలవంక.

"అతను ఎమ్.ఏ; ఎమ్.ఎల్. పాసు అయ్యాడు. పైగా తండ్రిగారికి ఒక్కడే కొడుకు. ఎంతలేదన్నా తండ్రి కొంపలార్పి సంపాదించిందే లక్షకుపైగా వుంటుంది. ఇక మావగారు ఓ పిల్లజమీందారు. ఆయనకీ లలిత ఒక్కతే కూతురు. మరి మగబిడ్డలూ లేరు. వియ్యంకుల్లు యిద్దరూ కలిసి అదేదో వ్యాపారం చేశారుట పెట్టుబడులు పెట్టి. లాభం వచ్చినంతకాలం వ్యవహారం బాగానే నడిచింది. ఆ తరువాత వ్యాపారం నష్టం వచ్చి ముదనష్టం అయిపోయింది. ఇక శివయ్యగారంటూరా డబ్బుకోసం కట్టుకున్న పెళ్ళాన్ని అయినాసరే సాక్షాత్తూ హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తిలా నడిబజారున నిలబెట్టి అమ్మేరకం - నా పెట్టుబడి మొత్తం నాకు రావలసిందే నష్టంతోటీ అప్పులతోటీ నిమిత్తంలేదని దావా వేశాడు."

"ఛీ...యీదావా ఎల్లాసాగేదుస్తుందీ" అన్నాను నేను.

"శివయ్యకొడుకూ ఆమాటే అన్నాడుట అప్పుడు శివయ్య రోషంతో మండిపడి నీ భార్యబోధలు విని నన్నిల్లా బెదిరిద్దామని చూస్తున్నావా...యిల్లాగయితే నా ఆస్తిలో దమ్మిడీ నీకు దక్కనివ్వను" అని బెదిరించాడుట. నిజంగా దావావిచారణకు వచ్చి గెలవటం కష్టమని తోచగానే మరి కొడుకుని బతిమిలాడాడో, భయమే పెట్టాడో తెలియదుగాని మర్నాడే కోడలు కన్నీటి

తోనూ మాటల్లోనూ, తన ముసుగు పిల్లల్ని తీసుకొని కన్నవారింటికి వచ్చేసింది.

"ఆఁ... విద్యాసాగరం యింత పని చేశాడా," అని నేను నిజంగా ఆశ్చర్యపోయాను.

"అవును. విద్యాసాగరం యింతపనీ చేశాడు. ఆ తరువాతి రెండురోజుల్లో నే భాస్కరం పంతులు శివయ్య పాదపంకేరు హాలపై సాగిలపడి మొత్తం సొమ్మూ కోర్టు ఖర్చులూ చెల్లించుకొని రాజీపడ్డాడు." అన్నది కమల.

"ఇందులో రాజీ ఏవుంది నా తలకాయ...రాజీఅంటే వాదిప్రతివాదు లిద్దరికీ కొంత లాభమూ కొంత నష్టమూ——"

మాట ఆపి కమల అన్నది – "భాస్కరం పంతులికి లాభం కలగలేదని అంటూ రెండు కనీ. కూతురుకాపరంనిలపటం లాభమే గదా" అన్నది కమల వ్యంగ్యంతో. "ఏవీ విద్యాసాగరం భార్యతో ఆ విధంగా అని వుంటాడూఅంటే నమ్మలేకుండావున్నాను. అతను నా క్లాస్‌మేటే. అతను అవసరమైతే దేనికైనా సరే త్యాగం చెయ్యగలడను కున్నాను"

"ఆ మాట నిజమే. అందుకనే ఆ ఆదర్శ పురుషుడు అవసరం గుర్తించినవెంటనే ఆదర్శాలన్నీ, భార్యామణినీ, తన సంతానాన్నీ కూడా శివయ్యగారి ధనం నిమిత్తం త్యాగం చేసేశాడు." అన్నది కమల అపహాసిస్తూ.

"అదికాదు కమలా! ఒక్క విషయం గురించి నేను అమితంగా బాధపడుతున్నాను. చదువుకున్నవాళ్లూ, యింగితజ్ఞానం వున్న దనుకునేవాళ్ళు యీ విధంగా ప్రవర్తిస్తూ వుంటే యిహ వాళ్ళకు బుద్ధి చెప్పేదెవరూ! ఒక వేళ శివయ్యకూతురు చదువుకున్నదై వుంటే భర్తకు బుద్ధి వచ్చేలాఏదో వకటి చేసి వుండేదనుకుంటాను."

"ఆమె చదువుకున్నా యింతకు మిక్కిలి ఏమీ చేసేదికాదు." అన్నది కమల వెంటనే.

"ఏమో ... ఎందువల్లా" అని అడిగాను.

"ఆమె చదువుకునివుంటే తన స్వశక్తి ఎరిగివుండి భర్తకు ఎదురుతిరిగేదని మీరు పొరబడుతున్నారు. ఆమె యిప్పుడన్నా చెయ్యదలచుకుంటే ఆవిధంగా చేసివుండేది. ఎందుకంటే ఆమె భర్త సంపాదనమీదే బతకవలసిన ఖర్మకు లోబడిలేదు. అది అల్లా వుంచి భర్తమీద యీ విషయం మినహాయించి తప్పు పట్టవలసిన అవసరం ఆమెకు ఏనాడూ కలగలేదు. నిజానికి అతను ఆమెని అంత ముక్కువగా చూశేవాడుట!

కమల చెప్పిన యీమాట విని నాకు ఎంతో ఆశ్చర్యం కలిగింది. మానవుడిలో మంచీ చెడూ రెండూ వున్నాయి. అందులోనూ మంచే యెక్కువ అనుకుంటాను. అతను సీదాగా రాస్తావెంటనడుస్తూ వున్నంత సేపూ అతనిలోని గొప్పతనం కప్పబడిపోయే వుంటుంది. అతనిలోని యేవొక్క లోపమో బయటపడ్డనాడు మాత్రం నలుగురూ వేలెత్తి చూపుతారు. గమ్యస్థలానికి నియమిత సమయంలో చేరిన రైలుబండినిగురించి ఆలోచించేవాళ్లే వుండరు. అదే రైలు త్రోవలో పట్టాతప్పిననాడే దానికి విశేషమైన ప్రచురణ జరుగుతుంది.

"మాడండి...యింతమాత్రానస్త్రీ భర్తకు ఎదురుతిరుగుతుందంటే నేను ఒప్పను. చదువుకున్న ఆడవాళ్లు స్త్రీసహజమైన సహనశక్తి ప్రేమానురాగాలు వదిలిపెట్టారనే వూహా, అనవసరంగా, భర్తకు విడాకులు యిచ్చి గుడిసెమీద దెబ్బకొట్టి లేచిపోతారనే అభిప్రాయమూ మీ వుత్తమ పురుషులకి ఎల్లా కలిగిందో నాకైతే తెలియదు గాని, అది కేవలం నీటిమూటే సుమండీ" అని ఆగింది కమల. పార్లమెంటు మెంబరులా తొణకకుండా వుపన్యాసం యిచ్చేస్తున్న కమలనీ, ఆవిడ హావ భావ విలాసాలనీ ఆస్వాదిస్తూ- వున్న నాకు ఆ క్షణం ఒక మరపురాని యుగంలా వుండిపోయింది.

"విడాకుల చట్టంమీద నీ అభిప్రాయాలు ప్రస్తుతానికి అప్రస్తుతం. అయితే కామేశ్వరి చదువూ——" అని అర్ధోక్తిలో ఆగాను.

"కామేశ్వరిని చినమావగారు వొకందుకు చదివిస్తున్నారు. కామేశ్వరి మరొకందుకు చదువుతోంది. చదువుకున్న భార్య కావాలనుకునే యువకులు మొహామాట పడకుండా కట్నం పుచ్చుకుని కూడా మరొకందుకు పెళ్లి చేసుకుంటున్నారు. వెనక వొక బుద్ధిమంతుడు అన్నాడుట—"నువ్వొకందుకు పోస్తే నే నొకందుకు తాగుతున్నానే ముసలమ్మా అని" అంటూనే గడియారం వంక చూసి వులిక్కిపడ్డది కమల.

"ఇప్పటికే చీకటి పడుతోంది. మీ రటు ఆఫీసు గదిలోకి... నే నిటు వంటయింటికి" అంటూ కమల పాకశాలలోకి మెరుగు మొఝులు సొచ్చు తెరగున చొచ్చుకుపోయింది.

2

ఆరోజు మూడో శనివారం. భోజనం వగైరాలు పూర్తిచేసుకొని విశ్రాంతి తీసుకుంటూ వున్నాను. కమల సాలిల్లో కూర్చుని రేడియోలో సినిమాసంగీతం వింటోంది.

ఎండలు మండిపోతున్న యీ సమయంలో వినీలాకాశంనుంచి జారిపడే శనిదవు పిడుగులాగా అసాసురుడై బాబాయి సాలిట్లోకి ప్రవేశించాడు...ఖద్దరుసంచీ చంకను యిరికించుకొని.

అదిరిపడి లేచి కమల దొడ్లోకి వెళ్ళింది నీళ్ళు తెచ్చే నిమిత్తం.

¼; ½; పౌనుల పాక్యెట్లలో లభించును. మరియు పా 26 పా. పా 7, పా. 3 మరియు పా. 1. కాళీ డబ్బాలలో లభ్యమగుచున్నది. ఏజన్సీలు కొన్నిప్రదేశములలో తెరువబడినవి

వివరములకు: మైకాఫీ కంపెని, అమిన్జికొరై. మద్రాసు-29

బాబాయి కాళ్లు కడుక్కొని దాహం పుచ్చుకున్నాడు. కమల సావిటి నానుకొని వున్న పడకగది తలుపు చాటుకు పోయి అన్నది..."మావగారిని భోజనానికి లెమ్మనండి" అని.

"భోజనం అయ్యే బయలుదేరానమ్మా" అన్నాడు బాబాయి పడకకుర్చీలో తాపీగా కూర్చుని.

"ఏమిరా బొత్తిగా వుత్తరాలే రాయటం మానేశావూ. కోడలు కూడా జ్ఞాపకం చెయ్యటం లేదన్నమాట" అన్నాడు బాబాయి.

"తీరికే లేదు బాబాయ్...యిహ మీ కోడలు అంటావా......వాళ్లవాళ్లకయితే ఖుషీయాలో వుత్తరం రాస్తుంది" అన్నాను బాబాయి అండ చూసుకొని ధైర్యంగా.

తలుపు వెనకాల గాజులశబ్దం గలగలా వినిపించింది.

"అల్లా అనమాకు. కోడలుకే మేమంటే ఎంతో యిది" అన్నాడు బాబాయి.

"అంతా కులాసాయేగదా" అని అడిగాను. ఈ ప్రశ్న అంతరార్థం వచ్చిన పనేమిటని.

"ఆ కులాసాయే. కామేశ్వరికి పెళ్లి చేద్దామని చూస్తున్నాను."

"అల్లాగా...సంబంధం కుదిరిందా" అని మాత్రం వూరుకున్నాను.

"పెళ్ళివారు రేపే చూపులకి వస్తారుట. ఇప్పుడు నిన్ను తీసుకుపోదామనే వస్త."

"నన్నా...నేను దేనికి బాబాయ్."

"ఒరేయ్ నాయనా...యీ విషయాలు నాకు బొత్తిగా తెలియవు. అదీగాక యివి మామూలు సంబంధాలు కావు నీకు తెలుసు అనుకుంటాను సంబంధాలకోసం చెప్పులు అరిగేదాకా తిరిగాను. చదువూ డబ్బూ వున్నవాళ్ళూ, చదువు మాత్రమే వున్న వాళ్ళూ, డబ్బు ఒక్కటే వున్నవాళ్ళూ కొసకి రెండూ లేనివాళ్ళూ అందరూ వకటై, నాలుగు వేలకి తక్కువ అయితే అసలు చూపులకే రామన్నారు. మన పరిస్థితి నీకు తెలుసుగదా. ఇహ కామేశ్వరి అంటావా... అది యీ సంవత్సరమే కాలేజీ మొదటిగా పాసు అయింది. పిల్ల అనాకారీ కాదు. చూపులు అయింతరువాత కట్నం విషయం ముచ్చటిద్దామన్నా ఒక్కడూ వప్పుకోలేదు. చివరికి ప్రాణం విసుగెత్తిపోయి పేపర్లో ప్రకటించాను. మొన్ననే మూడు అప్లికేషన్లు వచ్చాయి."

బాబాయి మాటలు పూర్తిఅయీ అవకముందే మళ్ళీ తలుపువెనకాల గాజులు గలగలలాడాయి. అంటే వాటి అర్థం కమల తలుపు చాటుచేసుకొని నవ్వుకుంటూ వుండి వుండాలి.

"ఇంటర్వ్యూ ఎప్పుడు యేర్పాటు చేశావూ" అన్నాను నేను - నవ్వకుండా పళ్లుమాత్రం బయటకు నెట్టి.

"అందుకనే యిక్కడికి రావటం పడ్డది. రేపు యిద్దరూ ఎల్లుండి ఒకరూ దిగుతారు. అయితే యివి మామూలు పెళ్లిచూపులు కావుగదా వచ్చేవాళ్ల మాటలతీరూ, నడవడికా, వేషభాషలూ మనం జాగ్రత్తగా పరిశీలించి కామేశ్వరికి వరుడిని వారిలోనుంచి ఏరాలి. అందుకు నువ్వు వుండటం ఎంతైనా అవసరంఅనిపించింది. సాయంత్రం పాసింజరులోనే ప్రయాణం" అన్నాడు బాబాయి.

అంటే దీనిభావం సదరు యింటర్వ్యూలకి నేను అధ్యక్షస్థానం అలంకరించి ఆ భారం మన భుజస్కంధాలపై మోస్తూ వరుడిని నిర్ణయించాలన్నమాట. ఇటువంటి వుద్యోగనిర్వహణ నాకు బొత్తిగా కొత్త.

"బాబాయ్ ... యిటువంటి విషయాలు నాకు బొత్తిగా తెలియదని నీకూ తెలుసు. మీకోడలుని చేసుకోవటంలోనే నా తెలివి బయటపడుతోంది" అన్నాను. చాటున వున్న అజ్ఞాతవ్యక్తిని వుద్దేశించి.

తలుపుచాటున కమల కదలినట్లుగా అనిపించింది నాకు.

"అదేమిట్రా అల్లా అంటావు పదిమందిలోనూ తిరిగేవాడివి నీకన్నా యిందుకు తగ్గవాళ్లెవరూ!" అన్నాడు బాబాయి.

"నాకిక్కడ అనేక పన్లున్నాయి. పోనీ మీ కోడలుని తీసుకువెళ్ళు. వాళ్ళ తరఫు ఆడవాళ్లు వసే ఆరా తియ్యగలదు.. అమ్మో యిది ఆవులిస్తే పేగులు లెక్కట్టే రకం" అన్నాను నేను నవ్వుతూ.

బాబాయిది పూర్తిగా మొండిపట్టుదల.

"కోడలూ వస్తుంది. అది మరి మంచిది. ఇహ అడ్డుచెప్పక మూటా ముల్లే సర్దుకోండి" అన్నాడు బాబాయి గట్టిగా.

అందువల్ల కామేశ్వరీవరనిర్ణయం నిమిత్తం బాబాయి మాట తోసివెయ్యటానికి వీలులేక కమలతోసహా బెజవాడ వెళ్ళవలసి వచ్చింది.

3

ఇంటికి వెళ్ళి సమాలోచనలు జరుపుకుని మా నిర్ణయం తెలియజేస్తామని బాబాయికి మాట యిచ్చి తిరిగి వచ్చేశాము మేము.

ఆరోజు సాయంకాలం కమలా నేనూ మిద్దెమీద కూర్చుని వరుసగా శంకర, సుందర, శివరావుల్లో కామేశ్వరికి భర్త కాతగిన అర్హతలు ఎవరికి వున్నవో నిర్ధారణ చేసే నిమిత్తం పూనుకున్నాము.

"కమలా! మన నిర్ణయాల విషయం వదం పడి పర్యాలోచిద్దాముగాని ముందు మనం నిర్ణయించిన వరుడిని కామేశ్వరి వప్పుకుంటుందనే నమ్మకం ఏవుంది" అని సందేహం వెలిబుచ్చాను.

"ఆ విషయం కామేశ్వరినే అడిగాను. అది మహా బుద్ధిమంతురాలు. పైగా తండ్రి తన పెళ్లికి పడే తిప్పలు కళ్ళారా చూసి వున్నదేమో చటుక్కున అన్నది గదా—

"వదినే...నాకు నచ్చటము నేది పెట్టుకో

శ్రీ వత్స వారి
స్కిన్‌డెక్స
కురదలకు, పుండ్లకు, చర్మవ్యాధులకు దివ్యాంజనము.

సర్వ గర్భాశయ వ్యాధులను పూర్తిగా పోగొట్టి ఆరోగ్యమును సంతానమును కలుగజేయును.
అన్ని చోట్లదొరుకును పీసా 2/8
కృష్ణా లేబరేటరీ, బెజవాడ

15 జ్యూయల్సు రిస్టువాచి రు. 5/-

SWISS WATCH SUPPLIERS
(A P M) Lal Kuam Delhi

★ వరుడు - కావలెను ★

లేగు. అవతల తమ్ముళ్లు వున్నారు. వాళ్ళ గతికూడా ఆలోచించాలి కదా. ఏ కోతి అయినా సరే కట్నం లేకుండా చేసు కుంటానంటే—అన్నది కళ్లనీళ్ళు పెట్టు కొని—"

"మూడు కమలా యివన్నీ చూస్తూవుంటే నాకు తల తిరిగిపోతూంది. నేను నీకోసం ఒక రోజున నా హృదయానికే మోసం చేసు కున్నాను......విద్యాసాగరం తండ్రిని సంతోష పెట్టటానికి పెళ్లాన్నే వదిలెయ్య టానికి సిద్ధమయ్యాడు. కామేశ్వరి మరొకరి క్షేమం కోరి తన సుఖాన్నే వదిలేస్తూవుంది. అయితే కామేశ్వరి చేసే త్యాగం—"

ఆతరువాత మాటలు దొరకక ఆగి పోయాను.

కమల అన్నది—

"త్యాగం అంటే ఏమిటో నాకు సరిగా అర్థం కాలేదు. ఈ పరిస్థితుల్లో కామేశ్వరికి రెండు పనులు చేయటానికిమాత్రమే అవ కాశం వుంది. ఒకటి కట్నం లేకుండా వచ్చే సంబంధం చేసుకోవటం—మీకూ తెలుసుగదా సాధారణంగా అటువంటి సంబంధం కూడూ గుడ్డా లేనిదే అవుతుంది. అందుకు వప్పుదల అయి అన్ని బాధలూ పడుతూవుండటం ఒకటి—రెండు అసలు వివాహవిషయమే ఎత్తకుండా తన పొట్ట తను పోషించుకోవటం వకటీ. దీనివల్ల కొంత సుఖం వుందేమో గాని యిందుకు మీబాబాయి ఎంతమాత్రం వప్పుకోరు. అను శ్రుతంగా వస్తూవున్న ఆచారాలూ, కట్టు బాట్లూ, మీ బాబాయీ, ఆయన తాలూకు పితృపితామహులూ అందరూ దీనికి ఘోషి స్తారు. సంఘం యీ ఘోషకి గుగ్గిలంలా పనిచేస్తుంది. ఇందులో కామేశ్వరి యింధ నంలా మాడిపోవాల్సివస్తుంది."

"అయితే యీపాపంలో మనమూ పాలు పంచుకోవలసిందేనా కమలా. ఇవాళ మనం చేసే నిర్ణయంతో కామేశ్వరి కంఠా నికి మూడు ముళ్లతో యమపాశం కట్టటమే అవదా—" అన్నాను నేను.

కమలకుకూడా యీ మాట నచ్చింది.

"ఆమాట నిజమే. అయినా ఆ వచ్చిన సంబంధాలుమట్టుకు ఏపాటి లక్షణంగా వున్నాయి లెద్దురూ. ఆ మొదటవచ్చిన పేడి మూతి పెళ్ళికొడుకు... వాడి పేరు యేమ న్నారూ ?"

"శంకరం..."

"ఆ అదే ఆ శంకరంగారు బి. ఎ. నాలుగు సార్లు దండయాత్ర కొట్టారు. వాళ్ళ మేనత్త కొడుకు సెంట్రలు గవర్నమెంటులో ఉద్యోగం వెలగబెడుతున్నాడనీ...తనకీ వుద్యోగం యిప్పిస్తానన్నాడనీ అంటాడు అతను. అదిగాక ఒక సెంటుభూమికూడా లేదుగదా. అతనికి వున్న క్వాలిఫికేషనల్లా మేనత్తకొడుకు వుద్యోగమేనా ...యింకే మన్నా వున్నదంటారా" అన్నది కమల.

"అంతే ననుకుంటాను. మరి రెండో వరుడు సుందరరావు సంగతో —"

"అతని పేరులోవున్న సొగసు మొహంలో లేదండీ. అయినా బొత్తిగా చదువు లేదు. నాలుగో ఫారంకూడా చదవని వాడికి యింటరు పాసయిన అమ్మాయితో పొత్తు కుదురుతుందా. పైగా నధవ యిన్‌ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్సు తగలడి సంసారం తగలడి పోతుంది. అదీగాక వాడి ధీమా చూడండి. సొంతవ్యాపారం వెలగబెట్టి మూడువందలు దాకా సంపాదిస్తూ వున్నాడన్నాడా... మీరు నిలవదీసి నాలుగు ప్రశ్నలూ అడిగే సరికి అది హుళక్కి అనీ తేలిపోయింది... ఇ వాడి బతుకుమండా...

"అతన్ని అని ప్రయోజనమేవుంది... మనం అన్నిటికీ సమ్మతిపడే రమ్మన్నాం గదా" అన్నాను నేను.

"అందుకని సిగ్గులేకుండా రెండువేలు కట్నం అడుగుతాడా." అన్నది కమల కోపంతో—

"ఇహ శివరావుగారి సంగతి. లంకలో స్కూలు మాష్టరీకి దరఖాస్తుపెట్టాడట. ఇంటర్వ్యూకి నగరాలకి వెయ్యిరూపా యలు వెంటనే యిచ్చి వుద్యోగం వచ్చేలా చూస్తే కట్నం కానుకలు లేకుండా కామే శ్వరిని చేసుకుంటాడుట. బాగుండా వరస" అన్నది కమల.

"బాబాయి ఆ పనిమీకే తిరిగితే సరి" అన్నాను నేను మాటవరసకి.

"హిరణ్యాక్షుడిలా వరాలు కోరే వరులు దొరుకుతూవుంటే కాబోయే అల్లుడి వుద్యోగంకోసం సేతువు దాటి మావగారు వుద్యోగం వెదకాల్సిందే. తప్పుతుందా మరి" అన్నది కమల.

"ఇంతకీ యేమి తేల్చావు నువ్వు"

"చూస్తూచూస్తూ కామేశ్వరి మెడకి గుది బండ కట్టలేము - ఏదీ నచ్చలేదని మీ బాబాయిగారికి రాసేయండి" అన్నది కమల దృఢనిశ్చయంతో.

వాస్తవానికి నేనూ ఆ నిర్ణయానికే వచ్చి వున్నాను.

ఈవిధంగా శంకర, సుందర, శివరావులు ముగ్గురూ పరీక్షలో తప్పారు. ఈఫలితం మా బాబాయికి తెలుపుడు చేయటంఅయింది.

మా బాబాయి పంపిన "వరుడు కావలెను" అనే ప్రకటనయొక్క ప్రయోజనం యింత వరకూ కలగలేదు.

సహృదయంతో ముందుకు వచ్చే యువ కులు దొరకకపోతారా అనే ఆశ మా బాబా యికి వుంది. అందుకనే యింత జరిగినా పేపర్లో ప్రకటిస్తూనే వున్నాడు- "వరుడు- కావలెను" అని. ★

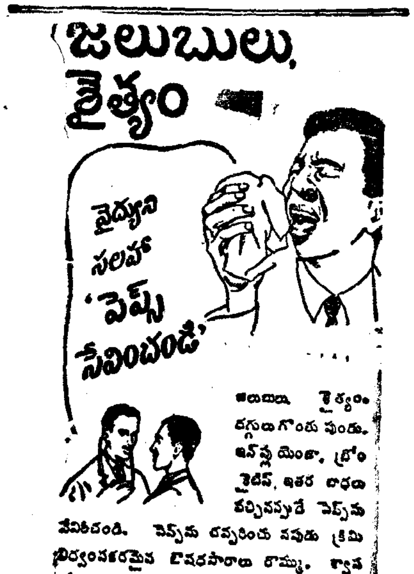

ప్రధాన సోల్ ఏజెంట్లు: బాదా & కంపెనీ, పార్కు టౌన్ మద్రాసు-3.

శ్రీమదాంధ్ర
మహాభారతము
ఉద్యోగపర్వము
వెల రూ. 1-0-0

మంచీ - చెడూ
రచన :
'శారద'
వెల 2-0-0
ఆంధ్రగ్రంథమాల, మదరాసు-1